

P9_TA(2024)0042

Wypracowanie stanowiska UE w sprawie wiążącego instrumentu ONZ dotyczącego biznesu i praw człowieka, w szczególności w odniesieniu do dostępu do środków odwoławczych i ochrony ofiar

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 18 stycznia 2024 r. w sprawie wypracowania stanowiska UE w sprawie wiążącego instrumentu ONZ dotyczącego biznesu i praw człowieka, w szczególności w odniesieniu do dostępu do środków odwoławczych i ochrony ofiar (2023/2108(INI))

(C/2024/5731)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 2, 3, 8, 21 i 23 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE),
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej,
- uwzględniając Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka, przyjęte przez Radę Praw Człowieka ONZ w rezolucji nr 17/4 z dnia 16 czerwca 2011 r.,
- uwzględniając rezolucję Rady Praw Człowieka ONZ nr 26/9 z dnia 26 czerwca 2014 r.,
- uwzględniając zaktualizowany projekt prawnie wiążącego instrumentu rozesłany 31 lipca 2023 r. przez przewodniczącego-sprawozdawcę otwartej międzyrządowej grupy roboczej (OEIGWG) oraz jego zmieniony trzeci projekt, który powstał w wyniku ósmej sesji tej grupy roboczej,
- uwzględniając konwencję NZ przeciwko korupcji,
- uwzględniając rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 76/300 z dnia 28 lipca 2022 r. w sprawie prawa człowieka do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska,
- uwzględniając Wytyczne Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) dla przedsiębiorstw międzynarodowych w sprawie odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej,
- uwzględniając rezolucję Afrykańskiej Komisji Praw Człowieka i Ludów z 7 marca 2023 r. w sprawie biznesu i praw człowieka w Afryce,
- uwzględniając opinię Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) z 10 kwietnia 2017 r. pt. „Improving access to remedy in the area of business and human rights at EU level” [Poprawa dostępu do środków odwoławczych w dziedzinie biznesu i praw człowieka na szczeblu UE] ⁽¹⁾ oraz powiązane sprawozdanie z 6 października 2020 r. pt. „Business and Human Rights – Access to Remedy” [Biznes i prawa człowieka – dostęp do środków odwoławczych] ⁽²⁾,
- uwzględniając konkluzje Rady z 20 lutego 2023 r. w sprawie priorytetów UE na rok 2023 na forach ONZ zajmujących się prawami człowieka,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 25 października 2016 r. w sprawie odpowiedzialności przedsiębiorstw za poważne naruszenia praw człowieka w państwach trzecich ⁽³⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 4 października 2018 r. w sprawie wkładu UE w wiążący instrument ONZ dotyczący korporacji transnarodowych i innych przedsiębiorstw o cechach transnarodowych w odniesieniu do przestrzegania praw człowieka ⁽⁴⁾,
- uwzględniając swoją swoją rezolucję z dnia 18 stycznia 2023 r. w sprawie praw człowieka i demokracji na świecie oraz polityki Unii Europejskiej w tym zakresie – sprawozdanie roczne za rok 2022 ⁽⁵⁾, a także swoje wcześniejsze rezolucje w sprawie sprawozdań rocznych za lata poprzednie,

⁽¹⁾ Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, „Improving access to remedy in the area of business and human rights at the EU level” [Poprawa dostępu do środków odwoławczych w dziedzinie biznesu i praw człowieka na szczeblu UE], 2017 r.

⁽²⁾ Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, „Business And Human Rights – Access To Remedy” [Biznes i prawa człowieka – dostęp do środków odwoławczych], 2020 r.

⁽³⁾ Dz.U. C 215 z 19.6.2018, s. 125.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 11 z 13.1.2020, s. 36.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 214 z 16.6.2023, s. 77.

- uwzględniając art. 54 Regulaminu,
  - uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Rozwoju,
  - uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0421/2023),
- A. mając na uwadze, że zgodnie z art. 2 TUE Unia Europejska opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka; mając na uwadze, że jej działania na arenie międzynarodowej muszą opierać się na tych wartościach i być zgodne z zasadą spójności polityki na rzecz rozwoju zapisaną w art. 208 Traktatu z Lizbony;
- B. mając na uwadze, że dzięki wdrożeniu Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i zasady niepozostawiania nikogo samemu sobie oznacza rozwój gospodarczy będzie szedł w parze ze sprawiedliwością społeczną, dobrymi rządami i poszanowaniem praw człowieka;
- C. mając na uwadze, że przedsiębiorstwa odgrywają pierwszoplanową rolę w globalizacji gospodarki, usługach finansowych i w handlu międzynarodowym oraz muszą przestrzegać wszystkich mających zastosowanie przepisów i traktatów międzynarodowych, a także szanować prawa człowieka; mając na uwadze, że przedsiębiorstwa mogą mieć negatywny wpływ na prawa człowieka, obejmujący współczesne niewolnictwo, handel ludźmi, pracę przymusową, pracę dzieci i inne formy wyzysku pracowników, przymusowe przesiedlenia na inne tereny, głodowe pensje, naruszenia praw związków zawodowych, jak również mogą wpływać negatywnie na stan środowiska, w tym powodować zanieczyszczenie, zmianę klimatu, degradację środowiska i utratę różnorodności biologicznej, a także że mogą przyczynić się do powstawania takich negatywnych skutków lub być z nimi bezpośrednio powiązane;
- D. mając na uwadze, że korporacje mogą wносить wkład w zrównoważony rozwój przez tworzenie miejsc pracy i rozwój gospodarczy oraz w związku z tym mogą odgrywać ważną rolę w propagowaniu praw człowieka i standardów środowiskowych oraz w zapobieganiu negatywnemu wpływowi na prawa człowieka i stan środowiska;
- E. mając na uwadze, że prawom przedsiębiorstw i inwestorów powinny towarzyszyć wiążące i możliwe do wyegzekwowania obowiązki w zakresie przestrzegania praw człowieka, a także prawa pracy i prawa ochrony środowiska;
- F. mając na uwadze, że ofiary nadużyć ze strony przedsiębiorstw często napotykają liczne i nakładające się na siebie przeszkody w dostępie do środków odwoławczych, w tym środków zaskarżenia i gwarancji niepowtórzenia takich naruszeń; mając na uwadze, że słabsze lub zmarginalizowane osoby lub grupy napotykają jeszcze poważniejsze przeszkody; mając na uwadze, że problem bezkarności za łamanie praw człowieka przez niektóre przedsiębiorstwa pozostaje w dużej mierze nierozwiązany ze względu na brak solidnych i kompleksowych ram regulacyjnych na szczeblu globalnym i regionalnym oraz na ich niespójność;
- G. mając na uwadze, że przypadki łamania praw pracowniczych przez przedsiębiorstwa nasilają się na całym świecie, jak wynika ze światowego wskaźnika praw Międzynarodowej Konfederacji Związków Zawodowych, zgodnie z którym 113 krajów pozbawia pracowników prawa do tworzenia związków zawodowych lub wstępowania do nich (co oznacza wzrost z 106 krajów w 2021 r. do 113); mając na uwadze, że 87 % krajów naruszyło prawo do strajku, a cztery na pięć państw blokowało rokowania zbiorowe;
- H. mając na uwadze, że 26 czerwca 2014 r. Rada Praw Człowieka ONZ przyjęła rezolucję nr 26/9, w której powołała otwartą międzyrządową grupę roboczą (OEIGWG) mającą za zadanie stworzyć międzynarodowy prawnie wiążący instrument, który miałby „regulować – w ramach międzynarodowego prawa dotyczącego praw człowieka – działalność korporacji transnarodowych i innych przedsiębiorstw”;
- I. mając na uwadze, że otwarta międzyrządowa grupa robocza, której od początku jej powstania przewodniczył Ekwador, odbyła jak dotąd dziewięć sesji oraz przeprowadziła szereg konsultacji, regionalnych i nie tylko, z zainteresowanymi stronami, w tym ze społeczeństwem obywatelskim i sektorem prywatnym; mając na uwadze, że w lipcu 2023 r., przed dziewiątą sesją otwartej międzyrządowej grupy roboczej zaplanowaną na 23–27 października 2023 r., przewodniczący rozesłał zaktualizowany projekt instrumentu;
- J. mając na uwadze, że UE pracuje nad ambitnym prawodawstwem dotyczącym należytej staranności przedsiębiorstw, a także nad innymi przepisami, które służyłoby za podstawę jej mandatu negocjacyjnego; mając na uwadze, że wobec braku mandatu negocjacyjnego przedstawiciel UE uczestniczył w sesjach otwartej międzyrządowej grupy roboczej jedynie w charakterze obserwatora i wygłosił tylko ogólne oświadczenia; mając ponadto na uwadze, że przez lata zaangażowanie innych dużych gospodarek spoza UE w dyskusjach było niejednoznaczne;

- K. mając na uwadze, że następnie stanowisko państw członkowskich UE stopniowo ewoluowało, a kilka z nich aktywnie uczestniczyło w ostatnich sesjach otwartej międzyrządowej grupy roboczej; mając na uwadze, że Francja i Portugalia dołączyły do tzw. grupy przyjaciół przewodniczącego i pomagały przewodniczącemu w opracowywaniu propozycji konsensusu bloków regionalnych; mając na uwadze, że Rada oświadczyła, iż wśród jej priorytetów na forach zajmujących się prawami człowieka w 2023 r. znajduje się zobowiązanie, aby „aktywnie uczestniczyć” w dyskusjach ONZ na temat prawnie wiążącego instrumentu, i wyraziła gotowość do współpracy z przewodniczącym otwartej międzyrządowej grupy roboczej i grupą przyjaciół przewodniczącego w celu zbadania, czy mógłby powstać „instrument oparty na konsensusie, który skutecznie poprawiłby ochronę ofiar i stworzyłby równe warunki działania na świecie”;
- L. mając na uwadze, że Parlament wielokrotnie wyraził poparcie dla dyskusji ONZ na temat prawnie wiążącego instrumentu, w tym przyjął szereg rezolucji wzywających UE i państwa członkowskie do konstruktywnego zaangażowania się w negocjacje;
- M. mając na uwadze, że w ostatnich latach UE wykazała się wysokim poziomem ambicji, jeśli chodzi o biznes i prawa człowieka, a także podjęła szereg inicjatyw ustawodawczych mających na celu uregulowanie działalności gospodarczej w kontekście praw człowieka oraz zobowiązań związanych ze środowiskiem i klimatem, takich jak dyrektywa w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju, wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie zakazu stosowania na rynku unijnym produktów wytwarzanych z wykorzystaniem pracy przymusowej, rozporządzenie w sprawie produktów niepowodujących wylesiania, rozporządzenie w sprawie minerałów z obszarów ogarniętych konfliktami oraz rozporządzenie w sprawie baterii;
- N. mając na uwadze, że kilka państw członkowskich UE, takich jak Francja, Niemcy i Niderlandy, niedawno przyjęło lub zaproponowało przepisy dotyczące obowiązkowej należytej staranności, a kilka innych państw członkowskich rozważa, czy nie pójść w ich ślady; mając na uwadze, że należy zapewnić spójności między przepisami dotyczącymi należytej staranności na szczelbu państw członkowskich lub UE a prawnie wiążącym instrumentem ONZ;
- O. mając na uwadze, że inicjatywy regulacyjne dotyczące biznesu i praw człowieka, w tym przepisy prawne, zostały przyjęte lub są przedmiotem dyskusji w państwach spoza UE, takich jak Australia, Brazylia, Kanada, Ghana, Japonia, Meksyk, Nowa Zelandia, Norwegia, Korea Południowa, Republika Południowej Afryki, Szwajcaria i USA; mając na uwadze, że wiele innych państw opracowało krajowy plan działania dotyczący biznesu i praw człowieka;
- P. mając na uwadze, że projekt prawnie wiążącego instrumentu zawiera klauzulę organizacji integracji regionalnej mającą na celu uwzględnienie odpowiedniej roli UE i jej państw członkowskich;
- Q. mając na uwadze, że rośnie zainteresowanie dyskusjami na forum ONZ na temat prawnie wiążącego instrumentu ze strony dotkniętych społeczności, ludności rdzennej, związków zawodowych, członków społeczeństwa obywatelskiego, naukowców i ekspertów na całym świecie, oraz że wzrastają ich oczekiwania i mobilizacja wokół tego tematu;

Uwagi ogólne i międzynarodowe ramy dotyczące działalności gospodarczej i praw człowieka

1. podkreśla, że ogólny poziom przestrzegania praw człowieka na całym świecie zależy między innymi od zachowań korporacji, biorąc pod uwagę obecną skalę globalizacji oraz umiędzynarodowienie działalności gospodarczej i łańcuchów wartości; wskazuje w tym kontekście, jak ważne jest, aby przedsiębiorstwa mogły polegać na dobrym sprawowaniu władzy publicznej oraz kompleksowym i dobrze funkcjonującym systemie prawnym i ramach prawnych, aby wypełniać swoje zobowiązania w zakresie praw człowieka;
2. zdecydowanie popiera pełne wdrożenie, w UE i poza nią, międzynarodowych norm dotyczących odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej, aby uzupełnić i usprawnić wdrażanie Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka; podkreśla znaczenie wytycznych ONZ i wytycznych OECD oraz powszechnego poparcia, jakim się one cieszą; przypomina, że Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka to jedyne globalne ramy określające szczegółowo odpowiedzialność przedsiębiorstw za zapobieganie ryzyku niekorzystnego wpływu na prawa człowieka związane z działalnością gospodarczą i przeciwdziałanie mu; podkreśla, że wszelkie działania w sprawie prawnie wiążącego instrumentu powinny zapewniać pełne dostosowanie do tych norm;
3. podkreśla, że ponieważ społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw opiera się wyłącznie na zasadzie dobrowolności i w związku z tym nie jest ujęta w możliwych do wyegzekwowania instrumentach, może wywołać zakłócenia na rynku i powstanie nieuczciwej konkurencji dla przedsiębiorstw, które decydują się na przestrzeganie norm międzynarodowych lub które podlegają zobowiązaniom krajowym lub regionalnym; wskazuje, że choć osiągnięto pewne postępy, nadal dochodzi do naruszeń praw człowieka; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje wysiłki na rzecz stworzenia równych warunków działania, a także prace nad popieraniem na całym świecie zobowiązaniem do odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej; wyraża ponadto zadowolenie, że obecnie odchodzi się od inicjatyw ustawodawczych z zakresu prawa miękkiego na rzecz wiążących norm;

4. podkreśla, jak ważne jest zlikwidowanie luk prawnych i regulacyjnych, które są wykorzystywane przez niektórych przedsiębiorstwa, w tym inwestorów, kosztem praw człowieka i środowiska;

5. zauważa z zaniepokojeniem, że w systemach sądowych wielu krajów nadal istnieje wiele proceduralnych, merytorycznych i praktycznych barier w dostępie ofiar do wymiaru sprawiedliwości, w tym trudności w ustaleniu właściwego sądu oraz bariery związane z normami jurysdykcyjnymi, krótkimi ustawowymi terminami przedawnienia, nadmiernym obowiązkiem dowodowym, ograniczoną lub niejasną odpowiedzialnością z powodu skomplikowanej struktury korporacyjnej, dostępem do zastępstwa prawnego i informacji, zaporowymi kosztami reprezentacji za granicą, a także innymi nierównościami między powodami a pozwanymi; zauważa ponadto z zaniepokojeniem przypadki, w których ofiary w następstwie dochodzenia sprawiedliwości doświadczają ze strony zainteresowanych przedsiębiorstw zastraszania lub przemocy; podkreśla, że osoby lub grupy słabsze lub marginalizowane, które mogą wymagać dodatkowej uwagi w kontekście działań angażujących zainteresowane strony, borykają się z większymi przeszkodami utrudniającymi im korzystanie na równych warunkach z płatności z tytułu rekompensaty lub innych form restytucji;

6. podkreśla, że należy uwzględnić przepisy eksterytorialne dotyczące jednostek dominujących oraz dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla ofiar naruszeń praw człowieka ze strony korporacji międzynarodowych w państwach będących siedzibą tych korporacji; podkreśla w szczególności, że trzeba określić jasne obowiązki korporacji międzynarodowych w odniesieniu do wyeliminowania pracy dzieci i pracy przymusowej z ich łańcuchów dostaw i działalności;

7. ponownie podkreśla swoje zdecydowane poparcie dla prac nad opracowaniem tego instrumentu prowadzonych na forum ONZ za pośrednictwem otwartej międzyrządowej grupy roboczej; wyraża uznanie dla pracy kolejnych przewodniczących z Ekwadoru w kierowaniu tym złożonym przedsięwzięciem i z zadowoleniem przyjmuje wspierającą rolę grupy przyjaciół przewodniczącego;

8. wzywa przewodniczącego międzyrządowej grupy roboczej i państwa członkowskie ONZ do dopilnowania, aby negocjacje były prowadzone w sposób przejrzysty, przy konstruktywnym zaangażowaniu wszystkich zainteresowanych stron, w tym społeczeństwa obywatelskiego, związków zawodowych i przedstawicieli pracowników oraz sektora prywatnego, ze zwróceniem szczególnej uwagi na słabsze zainteresowane strony; podkreśla ponadto, jak ważne jest zagwarantowanie aktywnego zaangażowania wszystkich regionów, aby opracować skuteczny instrument, który odzwierciedli różnorodność mających wpływ na prawa człowieka realiów prawnych, społecznych i gospodarczych na całym świecie i który będzie oparty na najlepszych praktykach stosowanych na szczeblu krajowym i regionalnym; zachęca regionalne organizacje praw człowieka i organizacje gospodarcze oraz władze, aby ułatwiały tę współpracę;

Zaangażowanie UE i państw członkowskich w proces ONZ

9. przypomina, że zgodnie z Traktatami Unia ma obowiązek propagować prawa człowieka na całym świecie oraz wielostronne rozwiązania wspólnych problemów w ramach ONZ, co nie znalazło jeszcze odzwierciedlenia w jej uczestnictwie w otwartej międzyrządowej grupie roboczej z mandatem negocjacyjnym;

10. uznaje otwartą międzyrządową grupę roboczą za jedyne globalne i wielostronne forum, na którym omawiane są obowiązkowe przepisy dotyczące biznesu i praw człowieka, i w związku z tym uważa, że aktywny udział UE w tym procesie, wraz z masą krytyczną członków ONZ, ma zasadnicze znaczenie, aby osiągnąć konsensus, który będzie mógł liczyć na szerokie poparcie na całym świecie;

11. podkreśla, że ostatnie zmiany normatywne na szczeblu UE w dziedzinie biznesu i praw człowieka są ważnymi krokami początkowymi w kierunku rozwiązania problemu dostępu do wymiaru sprawiedliwości i praw ofiar, która to kwestia znajduje się w centrum prawnie wiążącego instrumentu jako podstawowego traktatu dotyczącego praw człowieka; podkreśla w związku z tym uzupełniający charakter, cele i zakres obu dróg normatywnych, które będą funkcjonować na różnych szczeblach, oraz potrzebę zapewnienia spójności między tymi drogami;

12. uważa, że UE powinna aktywnie zaangażować się w toczące się negocjacje, w szczególności w celu dalszego opracowywania projektu prawnie wiążącego instrumentu, przy czym powinna skupić się na ofiarach nadużyć związanych z działalnością gospodarczą w całym łańcuchu wartości, usuwaniu barier w dostępie do wymiaru sprawiedliwości i do skutecznych środków odwoławczych, zapewnieniu równych warunków działania i pewności prawa dla przedsiębiorstw z uwzględnieniem szczególnego charakteru małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), a także na usprawnianiu współpracy poprzez wykorzystanie międzynarodowych perspektyw i najlepszych praktyk; uważa, że zaangażowanie to pozwoliłoby ostatecznie lepiej wdrażać i egzekwować prawa człowieka na arenie międzynarodowej, a jednocześnie pomogłoby stworzyć równe warunki działania na szczeblu międzynarodowym i utworzyć globalny instrument, który będzie cieszył się szerokim poparciem oraz zostanie ratyfikowany przez państwa we wszystkich regionach, w Unii Europejskiej i nie tylko, i który pozostaje aktualny w obliczu zmieniających się zagrożeń dla praw człowieka;

13. z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Rady, zgodnie z którym UE wzmocni swoje zaangażowanie i będzie aktywnie uczestniczyć w pracach otwartej międzyrządowej grupy roboczej; uważa jednak, że jedynym konstruktywnym i konkretnym sposobem realizacji tego zobowiązania jest przyjęcie mandatu negocjacyjnego UE; w związku z tym wzywa Radę do jak najszybszego przyjęcia ambitnego mandatu negocjacyjnego, tak aby UE mogła aktywnie uczestniczyć w negocjacjach z myślą o kształtowaniu przyszłego prawnie wiążącego instrumentu; podkreśla, że swoim stanowiskiem Unia musi dążyć do wprowadzenia surowych przepisów dotyczących mechanizmów egzekwowania i monitorowania, a także dostępu do wymiaru sprawiedliwości dla osób dotkniętych naruszeniami;

14. w międzyczasie wzywa państwa członkowskie do indywidualnego uczestnictwa w tym procesie, przy czym powinny uzgadniać swoje stanowiska przed negocjacjami, tak aby bronić zdecydowanego, wspólnego i jasnego stanowiska UE, które będzie przedstawiało w konstruktywny sposób inicjatywy ustawodawcze mające na celu regulację działalności gospodarczej w odniesieniu do praw człowieka oraz zobowiązań związanych z klimatem przy jednoczesnym docenieniu dotychczas poczynionych postępów; oczekuje, że Europejska Służba Działań Zewnętrznych (ESDZ) i Komisja, w szczególności delegatura UE przy ONZ w Genewie, odegrają w tym procesie aktywną i konstruktywną rolę;

15. wzywa Komisję, ESDZ i państwa członkowskie, aby aktywnie współpracowały ze wszystkimi państwami partnerskimi i uwzględniały ten temat w dialogach z państwami spoza UE i organizacjami regionalnymi, zwłaszcza w zorganizowanych dialogach UE dotyczących praw człowieka; zachęca UE, by skontaktowała się w szczególności z najważniejszymi partnerami, którzy obecnie opracowują własne ramy dotyczące biznesu i praw człowieka na szczeblu krajowym, takimi jak Brazylia i Japonia, lub na szczeblu regionalnym, takimi jak Afrykańska Komisja Praw Człowieka i Ludów oraz Międzyamerykańska Komisja Praw Człowieka;

Elementy stanowiska UE w sprawie prawnie wiążącego instrumentu

16. z zadowoleniem przyjmuje zaktualizowany projekt prawnie wiążącego instrumentu, który opublikowano w lipcu 2023 r., i uważa, że stanowi on solidną i obiecującą podstawę dla postępów w negocjacjach, chociaż dostrzega konieczność wprowadzenia poprawek i dostosowania go do Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka, wytycznych OECD i innych istniejących norm międzynarodowych;

17. uważa, UE powinna dążyć do tego, by prawnie wiążący instrument był zgodny z zmianami normatywnymi, które są obecnie przeprowadzane na szczeblu UE, i je uzupełniać, a tym samym przyczyniał się do stworzenia spójniejszych globalnych ram prawnych dotyczących biznesu i praw człowieka;

18. popiera szeroki zakres prawnie wiążącego instrumentu, który zagwarantowałby stosowanie zasady odpowiedzialności w globalnych łańcuchach wartości; uważa, że danie państwom-stronom elastyczności w różnicowaniu – w ramach ich ustawodawstwa krajowego – sposobu, w jaki przedsiębiorstwa, w szczególności MŚP, mają wypełniać obowiązki w zakresie prewencji wynikające z prawnie wiążącego instrumentu, współmierne do ich wielkości, sektora, własności, kontekstu operacyjnego lub dotkliwości wpływu na prawa człowieka, zapewniłoby istotne pole manewru przy dostosowywaniu go do warunków krajowych i byłoby zgodne z uniwersalnym zakresem Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka; podkreśla, że w wielu regionach świata mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa (MMŚP) są często siłą napędową lokalnych gospodarek; podkreśla, że MMŚP stanowią 90 % przedsiębiorstw i odpowiadają za 60–70 % zatrudnienia oraz 50 % produktu krajowego brutto na świecie; przypomina, że w instrumencie należy przewidzieć obowiązki i wymogi współmierne i proporcjonalne do wielkości, zasobów i dźwigni finansowej przedsiębiorstw, oraz wzywa UE, aby w negocjacjach dotyczących instrumentu zapewniła MMŚP zabezpieczenia;

19. uważa, że działalność gospodarczą należy rozumieć zgodnie z Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka;
20. podkreśla, że w prawie wiążącym instrumencie należy uwzględnić wiele instrumentów międzynarodowych, w tym m.in. Powszechną deklarację praw człowieka, wszystkie podstawowe międzynarodowe traktaty dotyczące praw człowieka i podstawowe konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy, zgodnie z zasadą powszechności i niepodzielności praw człowieka;
21. ubolewa, że w ostatnim projekcie prawnie wiążącego instrumentu usunięto kilka odniesień do środowiska i zmiany klimatu, w tym w odniesieniu do odpowiedzialności; uważa, że UE i państwa członkowskie powinny dążyć do tego, aby włączyć wpływ działalności gospodarczej na środowisko i klimat do zakresu prawnie wiążącego instrumentu zgodnie z prawodawstwem, strategiami politycznymi i ambicjami UE w tej dziedzinie, a tym samym odzwierciedlić rosnącą świadomość skutków prowadzenia działalności gospodarczej na zmianę klimatu i degradację środowiska, które z kolei wpływają na prawa człowieka;
22. podkreśla, że prawnie wiążący instrument powinien zapewnić ambitne, kompleksowe, elastyczne i obowiązkowe ramy zapobiegania naruszeniom praw człowieka przez korporacje, zwłaszcza poprzez nałożenie na państwa-strony obowiązku przyjmowania odpowiednich i skutecznych środków ustawodawczych, regulacyjnych i innych mających zapobiegać nadużyciom ze strony przedsiębiorstw oraz zagwarantowanie, że wszystkie przedsiębiorstwa będą praktykować należytą staranność w zakresie ochrony środowiska i szanować prawa człowieka; zauważa w związku z tym, że pozwolenie państwom-stronom na elastyczne dostosowywanie ich ram prewencyjnych do własnych systemów prawnych, przy jednoczesnym zachowaniu prymatu praw człowieka, miałyby zasadnicze znaczenie dla zapewnienia szerokiego przestrzegania prawnie wiążącego instrumentu;
23. wzywa UE i państwa członkowskie, aby zgodnie z Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka zagwarantowały, że ramy prewencyjne prawnie wiążącego instrumentu będą zobowiązywać przedsiębiorstwa do stosowania wzmocnionych środków należytej staranności podczas działań w obszarach, w których jest większe ryzyko rażącego naruszeń praw człowieka, na przykład na obszarach dotkniętych konfliktami lub terytoriach okupowanych lub zaanektowanych, w tym przez dodanie do zakresu prawnie wiążącego instrumentu odniesień do międzynarodowego prawa humanitarnego, międzynarodowego prawa karnego i międzynarodowego prawa zwyczajowego; uważa, że w prawie wiążącym instrumencie należy uwzględnić również aspekty związane z działalnością korporacyjną na obszarach dotkniętych klęskami żywiołowymi lub w społecznościach podatnych na zagrożenia związane ze zmianą klimatu, które to aspekty stają się coraz istotniejsze w kontekście kryzysu klimatycznego;
24. uważa, że spoczywający na przedsiębiorstwach obowiązek przyjęcia podejścia opartego na ocenie ryzyka oraz przeprowadzania regularnych ocen wpływu na prawa człowieka przed rozpoczęciem działalności i przez cały okres jej trwania, a także uwzględniania potrzeb osób bardziej narażonych na naruszenia praw człowieka – w tym poprzez uwzględnienie perspektywy płci oraz uwzględnienie kwestii dotyczących grup podatnych na zagrożenia lub marginalizację, takich jak społeczności rdzenne i tradycyjne, mniejszości oraz obrońcy praw człowieka i środowiska – to szczególnie ważny element ram prewencyjnych prawnie wiążącego instrumentu;
25. apeluje o zapewnienie zainteresowanym stronom, których to dotyczy, centralnej roli w prawie wiążącym instrumencie, w szczególności poprzez zobowiązanie, by zachęcać odpowiednie zainteresowane strony, w tym związki zawodowe, organizacje pozarządowe, ludność rdzenną i organizacje społeczności lokalnych, a także sektor prywatny, do aktywnego i konstruktywnego wdrażania przepisów, strategii politycznych i innych środków, ze szczególnym uwzględnieniem dostępu do wymiaru sprawiedliwości i środków odwoławczych;
26. apeluje o określenie w prawie wiążącym instrumencie definicji aktywnego i znaczącego udziału odpowiednich zainteresowanych stron, w tym poprzez ich interaktywne zaangażowanie, na bieżąco i w dobrej wierze oraz z odpowiednimi działaniami następczymi, obejmujące określanie i usuwanie potencjalnych przeszkód utrudniających zaangażowanie oraz zapewniających bezpieczny udział zainteresowanych stron bez obawy przed odwetem;
27. podkreśla, jak ważne jest, by UE i państwa członkowskie zagwarantowały, że prawnie wiążący instrument będzie obejmował obowiązek ochrony praw i bezpieczeństwa obrońców praw człowieka, obrońców środowiska, dziennikarzy, pracowników, ludności rdzennej i innych grup zmarginalizowanych, oraz że należy uwzględnić te grupy w całym instrumencie; podkreśla w szczególności, że ważne jest, by ustanowić w instrumencie zasadę dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody ludności rdzennej;

28. wzywa UE i państwa członkowskie, aby wspierały zawarcie w prawie wiążącym instrumencie odniesienia do ważnej roli, jaką odgrywa walka z korupcją, zgodnie z Konwencją Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji, i uznały, że korupcja ułatwia, utrwała i instytucjonalizuje naruszanie praw człowieka;

29. jest zaniepokojony ryzykiem „turystyki sądowej” i jej wpływem tego na równe warunki działania, również w kontekście UE; apeluje o instrumenty na szczeblu UE, które ograniczą te zagrożenia, w tym o mechanizm monitorowania; podkreśla w związku z tym, że należy dopilnować, by państwa wdrożyły solidne i skuteczne, a zarazem praktyczne i proporcjonalne mechanizmy egzekwowania przepisów i monitorowania ich przestrzegania; nalega ponadto na nałożenie na państwa-strony wymogu regularnego i szczegółowego składania sprawozdań; odnotowuje w związku z tym potencjalną rolę procesów przyjętych w celu opracowania krajowych planów działania dotyczących biznesu i praw człowieka; zauważa, że mandat UE powinien gwarantować, że wymogi będą opracowywane w taki sposób, aby można je było dostosować do obowiązującego prawodawstwa UE w tej dziedzinie;

30. oczekuje, że w ramach prawnie wiążącego instrumentu UE i państwa członkowskie będą propagować solidne przepisy dotyczące dostępu do wymiaru sprawiedliwości, w tym dostępu do państwowych środków odwoławczych, zgodnie z ich zobowiązaniem do ochrony ofiar, zwalczania bezkarności i przestrzegania Wytocznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka;

31. podkreśla, że w przepisach prawnie wiążącego instrumentu dotyczących praw ofiar i posiadaczy praw należy określić środki zapewniające prawo do sprawiedliwego, adekwatnego, szybkiego, niedyskryminacyjnego, właściwego i uwzględniającego aspekt płci dostępu do wymiaru sprawiedliwości, zadośćuczynienia indywidualnego lub zbiorowego oraz skutecznego środka odwoławczego w przypadku naruszeń praw człowieka, które spowodowały przedsiębiorstwa lub do których przedsiębiorstwa się przyczyniły; zauważa, że powinno to obejmować prawo do zbiorowego dochodzenia roszczeń, dostęp do pomocy prawnej, prawo do bycia wysłuchanym na wszystkich etapach postępowania, prawo do informacji będących w posiadaniu przedsiębiorstw zgodnie z definicją zawartą w odpowiednich jurysdykcjach oraz ochronę przed represjami i wtórną wiktymizacją; uważa, że w projekcie należy przewidzieć mechanizmy łagodzące ciężar dowodu spoczywający na ofiarach, aby zapewnić ofiarom prawo dostępu do środków odwoławczych; uważa ponadto, że państwa-strony powinny umożliwić przyjmowanie środków tymczasowych lub środków ostrożności w pilnych sprawach;

32. nalega, aby na mocy prawnie wiążącego instrumentu państwa-strony musiały opracować kompleksowy i adekwatny system odpowiedzialności prawnej, który będzie odpowiadać potrzebom ofiar w zakresie środków odwoławczych i będzie współmierny do wagi nadużyć, a jednocześnie nie będzie ułatwiał wnoszenia nieuzasadnionych zarzutów; nalega ponadto, aby w prawnie wiążącym instrumencie określić warunki umożliwiające należyte ustanowienie odpowiedzialności przedsiębiorstw za szkody, za które są one odpowiedzialne;

33. podkreśla, że w ramach prawnie wiążącego instrumentu należy zająć się praktycznymi i proceduralnymi przeszkodami, z jakimi borykają się ofiary nadużyć ze strony przedsiębiorstw przy dochodzeniu sprawiedliwości, między innymi poprzez zajęcie się wyzwaniem, przed którym stoją sądy w związku ze stwierdzeniem jurysdykcji w różnych sytuacjach, oraz zapewnienie, aby terminy przedawnienia były odpowiednie i nie były nadmiernie restrykcyjne; podkreśla, że w tym kontekście należy zwrócić należytą uwagę na słabsze lub zmarginalizowane osoby lub grupy;

34. z zadowoleniem przyjmuje propozycję, aby w ramach prawnie wiążącego instrumentu utworzyć międzynarodowy fundusz na rzecz ofiar, który zapewniłby pomoc prawną i finansową ofiarom chcącym skorzystać ze środków odwoławczych;

35. nalega, aby prawnie wiążący instrument przyznawał Konferencji Stron wystarczające uprawnienia, aby mogła ustanawiać mechanizmy monitorowania wdrażania tego instrumentu i formułować zalecenia dotyczące ewentualnych dalszych kroków; uważa, że komitet ustanowiony na mocy prawnie wiążącego instrumentu powinien być uprawniony do otrzymywania i rozpatrywania komunikatów i skarg przekazywanych przez osoby fizyczne, społeczności lub ich przedstawicieli na temat naruszeń praw człowieka przez przedsiębiorstwa objęte prawnie wiążącym instrumentem, które popełniono wbrew przepisom prawnie wiążącego instrumentu, oraz naruszeń przez państwo-stronę jakichkolwiek praw określonych w prawnie wiążącym instrumencie;

36. wzywa Komisję, by zwiększyła wsparcie finansowe i techniczne na rzecz organów krajowych w państwach nienależących do UE w zakresie biznesu i praw człowieka, zwłaszcza poprzez (i) przyjęcie i wdrożenie krajowych planów działania zgodnie z Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka, (ii) opracowanie mechanizmów pozasądowych, takich jak biura rzecznika praw obywatelskich lub krajowe punkty kontaktowe, (iii) podjęcie inicjatyw ustawodawczych mających chronić sygnalistów oraz regulować działalność gospodarczą w odniesieniu do praw człowieka i zobowiązań związanych ze środowiskiem oraz (iv) promowanie i zapewnianie ofiarom dostępnych i skutecznych środków odwoławczych; zachęca Komisję, by zwiększyła swoje wsparcie na rzecz organizacji społeczeństwa obywatelskiego w tych obszarach;

o
o o

37. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, przewodniczącemu Rady Praw Człowieka ONZ i przewodniczącemu otwartej międzyrządowej grupy roboczej.
